

STADII DE DEZVOLTARE A POLITICII EXTERNE CHINEZE DIN 1949 PÂNĂ ÎN PREZENT

STAGES OF CHINESE FOREIGN POLICY DEVELOPMENT FROM 1949 TO DATE

Lt.drd. Alexandra DAN*

Evoluția Chinei a incitat numeroase controverse și discuții referitoare la politica practică de către conducătorii săi și la ideologiile pe care aceștia le promovau. Istoria sa se propagă de-a lungul unui șir numeros de tulburări interne culminate cu consolidarea statutului de mare putere, în contextul schimbărilor majore din scena internațională. Rolul pe care l-a jucat China de-a lungul timpului a determinat ecouri notabile pe plan extern.

Acest articol surprinde principalele aspecte ale cursului urmat de către China spre supremația economică, evidențiind interesele și obiectivele sale. Actor principal al lumii internaționale, China își orientează direcțiile de acțiune către un demers al dezvoltării durabile, susținut prin promovarea continuă a păcii mondiale, iar vocea sa se face auzită în toate colțurile lumii.

China's evolution incited numerous quarrels and discussions regarding the policy adopted by its leaders and the ideology they promoted. Its history resonates through countless internal disorders that culminated with the state's consolidation as a great power in the context of major changes on the international scene. The role played by China has determined major external echoes.

The following article underlines the main aspects of China's road to economic supremacy, focusing on its interests and objectives. As major player on the international scene, China orients its actions towards sustainable development supported through continuous promotion of world peace and its voice is heard all around the world.

Cuvinte-cheie: politică externă; hegemonie; creștere economică; relații internaționale; revoluție; reformă; securitate.

Keywords: foreign policy; hegemony; economic growth; foreign relations; revolution; reform; security.

O altfel de politică

Politica externă însumează modalitățile de exprimare și procedeele de acțiune a statelor pe scena internațională. Principiile și orientările politicii externe pot determina implicații acute la nivel mondial, în toate domeniile vieții cotidiene. Modul prin care se exercită prezidarea statelor influențează evoluția sistemului global, prin impulsivitatea unor repercusiuni și influențe în raporturile cu ceilalți actori internaționali. Politica externă a Chinei a vizat, dintotdeauna, trei direcții fundamentale: Uniunea Sovietică, Statele Unite ale Americii și statele din vecinătatea sa, urmând ca în ultimul timp să își îndrepte atenția spre Europa, respectiv Uniunea Europeană.

De-a lungul timpului, China s-a remarcat nu doar prin caracteristicile demografice și

ingeniozitatea poporului chinez, ci și prin ideologia conducătorilor săi, prin rațiunile de cărmuire și de modelare a societății chineze. Odată cu venirea lui Mao Zedung la putere, China a cunoscut o perioadă de transformare radicală, cu consecințe vaste, de la foamete la împlinire teritorială, de la revoluție la armonie. Eradicarea indigențelor și a penuriei care exista în toate domeniile societății s-a formalizat prin reforme ample impuse de către urmașul lui Mao, Deng Xiaoping. Metamorfozarea Chinei înspre statutul de mare putere mondială evidențiază caracteristicile pregnante și distincte a unei societăți dispusă spre hazardare în scopul atingerii obiectivelor sale, deseori complexe și greu de susținut.

Demersul științific al acestui articol se fundamentează pe interesul manifestat față de modul de conturare a ideologiei politice chineze, aplicarea concepțiilor autonome ale conducătorilor Chinei, precum și derularea procesului de fasonare a unui stat din lumea a treia, într-un posibil hegemon

* **Unitatea Militară 01090, Predeal**
e-mail: alexandra_dan1402@yahoo.com

mondial. Modul de abordare a evoluțiilor din planul internațional, precum și implicarea sa în dinamica schimbărilor contemporane, a generat numeroase controverse și consecințe în relațiile dintre actorii scenei mondiale.

Ideea de bază a articolului reprezintă difuzarea unor elemente cheie care au stat la baza dezvoltării și consolidării statutului de mare putere a unui stat subdezvoltat și înapoiat din punct de vedere tehnologic. Șirul lung de transformări și inconveniențe au contribuit la dezvoltarea Chinei și la atingerea unui prag ridicat al creșterii economice. Politica promovată de către Mao Zedong a deschis ușile unei societăți, până atunci închise, și a demarat primele relații oficiale cu alte state. Deng Xiaoping și urmașii săi au consolidat această cale a cooperării internaționale și au propulsat China spre centrul dialogurilor geopolitice. Scopurile fundamentale ale politicii chineze se axează, în primul rând, pe menținerea păcii mondiale și dezvoltarea comună durabilă. Orientările generale ale politicii chineze presupun independența și autonomia statelor, egalitatea membrilor comunității internaționale, impulsivitatea coexistenței pașnice și raționale.

De-a lungul timpului, China a fost condusă de către personalități cu viziuni diferite, obiceiuri, principii și ideologii aparte față de statele occidentale. Însă, istoria adevăratește că acest demers al politicii Chinei, o altfel de politică, a lansat țara spre apogeul progresului și al evoluției economice.

China – revoluție și armonie

Odată cu înfrângerea lui Chiang Kai-shek, liderul trupelor naționaliste, în 1949, Partidul Comunist Chinez și-a consolidat statura în nou proclamata Republică Populară Chineză, sub conducerea lui Mao Zedong. Națiunea chineză renăștea, pentru prima dată în istoria sa, sub acoperământul unei noi ideologii. Însă China consacrată sub autoritatea comunismului nu era lipsită de vulnerabilități și tulburări interne. Acestea se dezvoltau pe fondul unei amenințări tot mai pregnante din partea noii Americi hegemonice care se implica, în mod insistent, în treburile Asiei. Politica promovată de către Mao aducea o nouă viziune asupra modului de construire a societății. Mao propunea dezbinarea națiunii comparată cu un atom, care va elibera o puternică energie pe care se va fundamenta noua ordine.

În viziunea tradițională chineză, împăratul reprezenta epicentrul universului, cel care

„menținea echilibrul dintre ceruri, om și natură”¹. Bazându-se pe această concepție, China a refuzat să urmeze progresul țărilor occidentale și să se alinieze la ordinea internațională. Schimbarea pe care Mao Zedong avea să o inițieze se fundamenta pe o epocă a revoluției și vicisitudinilor poporului chinez.

În anul 1958 a început „Marele Salt Înainte” prin care Mao spera ca națiunea chineză să evolueze spre o nouă etapă, dar care, de fapt, a avut un efect devastator asupra întregului sistem social. Marele Salt Înainte stătea la baza dezvoltării industriale și agrare a Chinei. Aspirațiile ideologice ale lui Mao constau în solidificarea unui comunism deplin al societății chineze. Prețul acestei inițiative l-au plătit cei peste 20 de milioane de oameni care și-au găsit sfârșitul în abisul suferinței și agoniei creat de o societate înfometată și sărăcită.

În anul 1966 a fost promovată Revoluția Culturală prin care s-au denigrat beneficiile aduse de către intelectuali și s-au accentuat avantajele muncii în domeniul agriculturii. În zonele rurale erau trimiși oamenii cu funcții de conducere, profesorii, diplomații și experții în diverse domenii pentru a se deprinde cu lucrul în ferme și să învețe de la țărani. Revoluția Culturală a lansat o deteriorare a culturii chineze, a valorilor tradiționale și a normelor care susțineau ordinea socială. Mao a încurajat revoluția maselor și a atacurilor violente care nu au făcut altceva decât să provoace o sucombare a organelor de putere și un dezechilibru al diplomației chinezești. În fața lumii se afișa fața unei Chine secționată de ură și furie la adresa valorilor occidentale și a propriei culturi și tradiții.

În această perioadă, interesele Chinei erau orientate spre interior, dorindu-se o dezvoltare națională prin accentuarea agriculturii și a schimbărilor continue. Revoluția sinocentrică a lui Mao era consolidată pe încrederea investită în puterea de coeziune și de rezistență a poporului chinez și pe denigrarea valorilor tradiționale, denunțate a fi opresoare a evoluției Chinei.

Rolul de debut pe care l-a jucat China în timpul Războiului Rece s-a axat în afara teoriilor susținute de specialiștii în domeniu. În aria de interes a lui Mao nu era inclusă inițierea unei cooperări cu vreuna dintre celelalte puteri, ceea ce contrazicea regulile balanței de putere. Mao s-a concentrat pe împregnarea forței chinezești în

memoria internațională, prin ducerea celor două conflicte din Strâmtoarea Taiwan cu Statele Unite ale Americii și inițierea unor confruntări ideologice cu Uniunea Sovietică. Mao urmărea, în acest fel, obținerea unui avantaj psihologic prin utilizarea tehnicii „orașului părăsit”²², stratagemă ce presupune tratarea amenințărilor prin abordarea unei stări de indiferență și imperturbabilitate. Primul pas spre o conciliere sino-americană a fost făcut la Conferința de la Geneva din 1954, printr-un dialog formal între cei doi șefi de stat. Însă, bazele cooperării sino-americane s-au pus odată cu venirea la putere a administrației Nixon, în anul 1969, care a avut un impact profund asupra redefinirii poziției Chinei în afacerile internaționale.

În timpul Războiului Rece, China a jucat rolul unui „actor liber”, independent, pe scena internațională, orientându-se spre consolidarea unei cooperări cu Statele Unite ale Americii, dar regresând în relațiile cu Uniunea Sovietică.

Pe fondul evoluțiilor internaționale din acea vreme, reprezentarea strategică a Chinei era susținută de o analiză pertinentă a dezvoltării pe termen lung, a principalelor opțiuni aflate la dispoziție și a deciziilor operaționale, corelate cu conceptul de „încercuire strategică”, specific jocului tradițional chinezesc „wei qi”²³. De asemenea, strategii Chinei urmăreau obținerea unui avantaj psihologic și evitarea confruntării directe. Aceste elemente specifice strategiei chinezești s-au evidențiat de-a lungul anilor, în timpul crizelor din strâmtoarea Taiwan, în conflictul cu India, în războiul împotriva Vietnamului, precum și în conflictele cu Federația Rusă. Confruntarea sino-americană de pe teritoriul coreean, încheiată printr-un armistițiu în anul 1953, evidențiază trăsăturile dominante ale strategiei chinezești și a avut un rol covârșitor în afirmarea Republicii Populare Chineze ca putere militară pe scena internațională.

Istoria Chinei, cutremurată de tumultul unui conducător cu ambiții revoluționare, a cunoscut numeroase puncte de cotitură desemnate în culoarea sângerie a drapelului național. Un stat proaspăt ieșit de sub ghearele unui război civil, ținut de injuriile propriei ideologii, s-a aventurat nepăsător în lumea marilor puteri, inițiind războaie cu SUA și India și provocând Uniunea Sovietică. Cu toate acestea, a reușit să reunifice provinciile rătăcite ale Chinei din mâinile asupritorilor, restabilindu-și limitele din vremurile de glorie ale acesteia.

Spre sfârșitul perioadei Chinei maoiste se ducea o luptă ideologică între cei care aveau să moștenească puterea: tabăra administratorilor practici care susținea o orientare pragmatică, tradiția și ordinea, și „Banda celor Patru”²⁴ care promova o ideologie bazată pe revoluție și reformă.

Partidul Comunist Chinez și Deng Xiaoping

Moartea lui Mao a lăsat o gaură profundă în sufletul unei Chine suprimate de concepția revoluției, epurată de impuritățile valorilor tradiționale, dar reunită pentru prima dată în ultimele secole.

Succesorul lui Mao, Deng Xiaoping, a venit la puterea partidului, în anul 1976, după tumultoase adversități și ostilități îndurate. Un supraviețuitor al perioadei maoiste, un martir al propriei națiuni, Deng, avea să pledeze pentru înfăptuirea unei echivalări a potențelor societății chinezești cu orientările economice și politice globale. Politica inițiată de către Deng s-a desfășurat sub deviza „Reformă și Deschidere”. Dacă în perioada maoistă, guvernarea Chinei se fundamenta pe exaltare ideologică, acum se va accentua gândirea pragmatică, dacă atunci se susținea revolta, acum se pleda pentru reformă, dacă implementările lui Mao se bazau pe capacitatea poporului de a îndura suferințe, convicțiunea lui Deng se întemeia pe spiritul independent, creativ și inovator al chinezilor.

Reforma pe care o propunea Deng se baza pe un management descentralizat, pe economia de piață și pe integrarea elementelor străine în sistemul național. China s-a deschis investitorilor străini și a aderat la economia internațională. Astfel, până în 1980, China a fost admisă la Fondul Monetar Internațional și la Banca Mondială. S-a trecut de la comunele agricole la centre de responsabilitate prin care se susținea agricultura de familie și se acorda o libertate considerabilă administratorilor de întreprinderi, iar sectorul privat a ajuns să reprezinte 50% din producția industrială brută a Chinei. Anii '80 au fost marcați de o dublare a produsului intern brut și s-a inițiat un proces de industrializare și urbanizare a societății, unde peste 50 de milioane de oameni au părăsit mediul rural și s-au angajat în alte ocupații²⁵. Dar câștigurile disproporționate și avansarea corupției determinate de economia de piață incipientă au provocat un val de nemulțumiri în rândul cetățenilor, accentuat cu dezacordul multor lideri chinezi referitor la evoluția cursului ideologic al Chinei.

Un obiectiv major al politicii lui Deng a fost redefinirea intereselor Chinei în spațiul internațional. În contextul schimbărilor survenite pe plan mondial și a pericolului ineluctabil emanat de Uniunea Sovietică, China s-a orientat către o consolidare a relațiilor cu Statele Unite ale Americii și încorporarea sa într-un plan global de securitate. Deși relațiile sale cu SUA erau întrucâtva definite, asupra lor încă plana o problemă covârșitoare: Taiwanul. O normalizare a relațiilor sino-americane s-a adus în discuție atunci când Jimmy Carter a fost ales președintele Americii. Acest demers se putea înfaptui doar sub umbrela condițiilor clare și concise impuse de către China, menționate în Comunicatul de la Shanghai: retragerea trupelor americane din Taiwan, în totalitate; anularea tratatului de apărare cu Taiwan; recunoașterea guvernului de la Beijing ca fiind unica formă de guvernământ a Chinei cu care se puteau întreține relații diplomatice. În urma negocierilor dintre cele două părți, s-a ajuns la un consens ambiguu ce exprima acordul Chinei în vânzarea americană de arme în cantități nespecificate și lăsând echivocă declarația guvernului american referitoare la soluționarea pașnică a diferendelor cu Taiwanul. În anul 1979 a fost promulgată, de către Washington, Legea Relațiilor cu Taiwan conform căreia Statele Unite vor continua să sprijine capacitatea de autoapărare a Taiwanului prin furnizarea de armament⁶. Această lege a provocat nemulțumiri în rândul chinezilor, însă interesul de a consolida relațiile cu Statele Unite, a lăsat încercarea de soluționare a disputei fără ecou.

Viziunea pragmatică promovată de noua conducere a Partidului Comunist Chinez se adresa, în primul rând, zonelor rurale și viza dezvoltarea economică prin reducerea planificării centralizate și susținerea unei politici de atragere a investițiilor străine. Reformele inițiate de către Deng aveau ca scop creșterea nivelului de trai prin dezvoltarea unei economii bazate pe piață.

Aspirația lui Deng de a construi o Chină puternică și autonomă se baza, în mare măsură, pe modul în care țara era percepută în societatea internațională. Trecutul revoluționar și tumultos al Chinei a contribuit la perceperea sa ca fiind o sursă ce creează haos și dezordine. Pentru a diminua concepțiile care puteau evoca auspicii negative la adresa Chinei, Deng a ales să prezinte lumii adevărata

image a statului comunist, care nu ilustra profilul de cuceritor și de hazardist, ci de protector al propriei suveranități. Pe fondul mutărilor geostrategice din spațiul internațional, China a decis să reacționeze. În acest sens, precum și cu scopul de a propulsa China în spațiul geopolitic, Deng a inițiat o serie de călătorii în afara țării. Prima sa oprire a fost în Japonia cu scopul de a normaliza relațiile sino-japone. Au urmat călătorii în Malaezia, Singapore, Thailanda, Birmania și Nepal unde denunța tratatul dintre Moscova și Hanoi ca fiind un pericol pentru pacea mondială. A vizitat, în 1979, America, o vizită intens mediatizată care nu avea doar scop diplomatic și de afaceri. Aceasta a contribuit la procesul de pregătire pentru ce avea să urmeze. Deng a declanșat o umbră de incertitudine asupra Rusiei și a Vietnamului despre cele convenite în timpul vizitei sale în America, lăsând libere speculațiile unui acord sino-american. Războiul psihologic dus de către Deng a ținut departe Uniunea Sovietică în momentul declanșării celui de-al treilea conflict din Vietnam, în 1979, în care China inițiasse invazia acestuia sub pretextul ocupării Cambodgiei de către vietnamezi și a consolidării tratatului de apărare ruso-vietnamez. Acest șir de călătorii a fost primul și ultimul dintre excesele politice ale lui Deng, dar și-a finalizat obiectivul de a conecta China la spațiul internațional.

Războiul Rece a acționat ca un potențiator al consolidării relațiilor dintre Republica Populară Chineză și Statele Unite ale Americii. Rolul pe care l-a jucat China cu dibăcie a influențat, în mod cert, finalitatea Războiului Rece. Această perioadă, caracterizată de numeroase turbulențe, nu s-a desfășurat pe fondul unui sistem bipolar, ci a reprezentat jocul triumphiului sino-sovieto-american. America, statele din Europa de Vest și cele din Asia de Est au format o baricadă împotriva Uniunii Sovietice care își găsea alienarea în sateliții săi din Europa de Est. Acțiunile Uniunii Sovietice în Africa, Asia și America Latină au intrat în impas. Eșecurile sale în Afganistan, chiar și în Vietnam, s-au dovedit a fi produsul eforturilor concentrate ale Chinei și Americii de a înlătura influențele sovietice. Dar odată cu decăderea Uniunii Sovietice au pălit, treptat, și interesele celor două părți de a susține consolidarea relațiilor sino-americane care s-au bazat, în mare parte, pe o amenințare existențială comună. Mutațiile geopolitice marcate, în principal, de sfârșitul bipolarității și situația precară a Uniunii

Sovietice au lăsat conducerea de la Beijing fără o „definire a locului lor în lume”⁷⁷.

Căderea Zidului Berlinului și dizolvarea Uniunii Sovietice au marcat un nou început al relațiilor geostrategice. În luna mai a anului 1989, Mihail Gorbaciov a planificat o vizită la Beijing, ca urmare a îndeplinirii condițiilor impuse de China pentru a restaura relațiile dintre cele două state: retragerea forțelor Uniunii Sovietice din Afganistan, retragerea trupelor sovietice de la granița cu China și retragerea trupelor vietnameze din Cambodgia.

Hu Yaobang, un protejat apropiat al lui Deng, a decedat în 8 aprilie 1989, la vârsta de 73 de ani, în urma unei crize cardiace. Decesul său a avut un impact major în rândurile cetățenilor. Ceea ce a început ca un omagiu adus fostului secretar general, a evoluat în proteste și, mai târziu, în revolte. Întreg scenariul se petrecea în Piața Tiananmen, acolo unde admiratorii au depus cununi cu flori în memoria lui Hu. Protestele au fost susținute, în mare măsură, de către studenți care își exprimau frustrările referitoare la situația denigrantă a statului, bazată pe corupție, inflație, restricționarea mass-mediei, condițiile improprii din universități și existența gărzii de partid. Protestele au evoluat în mod rapid, transformându-se în revolte ce au curpins 341 de orașe, în doar trei luni, și au blocat drumurile principale din Beijing, precum și un număr de trenuri și școli. Aceste evenimente au intrat în atenția observatorilor internaționali care au externalizat, în detaliu, evoluția mișcărilor revoluționare. Din cauza acestor situații, pregătirile pentru vizita președintelui sovietic au fost reduse, ceremonialul de primire al președintelui fiind desfășurat în aeroport.

Ceea ce a început cu cererea studenților de a remedia anumite disfuncții ale sistemului, a evoluat într-o lovitură asupra imaginii Chinei. În acest timp, în Beijing se afla un număr considerabil de reporteri, sosiți pentru a înregistra vizita președintelui sovietic. În data de 4 iunie, ca urmare a ordinului conducerii chineze, Armata Populară de Eliberare a străpuns cu brutalitate liniile de protestatari, lăsând în urmă doar tăcerea morții și uimirea telespectatorilor din întreaga lume care urmăreau înmărmuriți măcelul. Răspunsul oferit de către oficialii chinezi crizei din piața Tiananmen a avut ecouri prominente. Deznodământul protestelor a dus la o izolare a Chinei, în plan internațional, la sancțiuni economice drastice din partea statelor și la propagarea unei perturbări, pe plan național.

În anul 1992, Deng a început o călătorie în sudul Chinei, care viza centrele economice, în scopul promovării programului de reformă și a liberalizării economice. „Turneul sudic”⁷⁸ al lui Deng a fost ultima sa acțiune publică. Până la moartea sa, în 1997, Deng a susținut necesitatea integrării în sistemul național a principiilor pieței, asumarea de riscuri, inițiativa privată, productivitatea și spiritul antreprenorial, raportând buna guvernare la bunăstare și la nivelul de dezvoltare al cetățeanului simplu, în scopul unei dezvoltări armonioase, inteligente și durabile a Republicii Populare Chineze.

China ridicării pașnice

Moștenirea lui Deng, o Chină reabilitată din punct de vedere economic și politic, a fost lăsată în grija priceperii și iscusinței lui Jiang Zemin. Realizările din timpul mandatului lui Jiang nu pot fi trecute ușor cu vederea: produsul intern brut a crescut cu o rată medie de 9%, Hong Kong a fost retrocedat Chinei, s-a inițiat ascensiunea Chinei spre o putere economică globală. Realizările Chinei din acea perioadă sunt simbolizate de aderarea sa la Organizația Mondială a Comerțului.

Procesul de globalizare a oferit Chinei mai multe posibilități de a se conecta la lumea din exterior și de a-și consolida rolul de mare putere, dar și multe provocări în gestionarea situațiilor de criză. S-au restabilit relațiile dintre Beijing și Washington, precum și dintre Beijing și celelalte țări occidentale, rata de creștere economică a avansat într-un mod accelerat, iar societatea a cunoscut o modernizare fără precedent.

Politica externă promovată de către Jiang Zemin era, în general, pasivă, și promulga necesitatea închegării relațiilor externe și stabilizării lumii mondiale, proces care depindea, în mare măsură, de intervenția Chinei. Jiang a adoptat o atitudine superficială, lăsând să se reflecte indignarea și mânia, fără, însă, să recurgă la vreo acțiune atunci când un avion american a distrus Ambasada Chinei din Belgrad, în anul 1999.

Filosofia politică declarată de către Jiang se încadra sub teoria celor „Trei Reprezentări” care se afirma ca o ideologie ce dicta direcția de dezvoltare a Chinei. Sub somitatea acestei teorii, Partidul Comunist trebuia să acționeze în folosul forțelor productive ale societății, înspre o cultură avansată și să servească interesele fundamentale ale majorității cetățenilor săi.

În anii '90, conducerea de la Beijing și-a orientat perspectiva de dezvoltare spre o reformă legislativă. S-a acționat în scopul unei modernizări a sistemului juridic, permițând cetățenilor să denunțe abuzul de autoritate, prin promulgarea Legii de Procedură Administrativă, în 1994, și să limiteze excesul revoluționar. De asemenea, un accent deosebit, în cadrul sistemului legislativ, s-a pus pe protecția drepturilor omului și a proprietăților private obținute pe cale legală. Cu toate acestea, problemele referitoare la respectarea drepturilor omului nu au fost aplanate în totalitate.

Atentatul terorist din SUA, din 11 septembrie, a determinat China să se implice mai intens în procesul de eradicare a terorismului, oferind susținere prin acțiuni diplomatice și prin informații secrete.

Sfârșitul epocii lui Jiang Zemin a lăsat China în rolul unui actor al cărui cuvânt a devenit un deziderat mondial. Succesorul lui Jiang, Hu Jintao, a venit la putere într-un moment în care China se afirma ca mare putere economică, ce își propaga interesele pe întreaga scenă internațională.

Hu Jintao a stabilit ca obiective primordiale pentru China atingerea normalității și stabilității, obiective oficializate sub sintagmele: o „societate armonioasă”, o „lume armonioasă”⁹. Pe agenda internă s-au configurat ca scopuri primordiale continuarea creșterii economice și difuzarea stabilității în rândul cetățenilor. Pe plan extern, China dorea instaurarea unei securități consecvente și pertinente. Hu Jintao a guvernat China în perioada martie 2003 - martie 2013. În această perioadă, China și-a menținut status-quo-ul de putere economică și propovăduitor al păcii mondiale. Nu a contestat intervențiile militare din Irak și Afganistan, dar nici nu le-a susținut într-un mod evident. Interesele principale ale Chinei erau păstrarea deschiderii către petrolul din Orientul Mijlociu și protejarea investițiilor sale în resursele minerale din Afganistan. Pe întreaga derulare a politicii sale, Hu Jintao a omagiat conceptul dezvoltării durabile pe fondul promulgării păcii mondiale.

Locul ocupat de către China în lumea internațională s-a consolidat prin găzduirea Jocurilor Olimpice, în 2008, a căror organizare a fost definită printr-un puternic accent tradițional cu încărcătură istorică.

În prezent, conducerea Republicii Populare Chineze este exercitată de către Xi Jinping, în calitate de șef la statului, ales prin vot direct în

cadrul Congresului Național al Partidului Comunist, în martie 2013. Acesta s-a impus pe scena politică a statului ca un combatant al eradicării corupției în numele unei bune guvernări. Orientarea spre o dezvoltare durabilă este consolidată de principiile statului de drept, unde primează valorile tradiționale și normele nealterate de viziunea occidentală.

Guvernul chinez se află sub titulatura Partidului Comunist Chinez susține implementarea politicilor sale. Cel mai important element al partidului este Congresul Partidului care se întâlnește o dată la cinci ani. Transformarea politică a Chinei a reflectat tendința crescândă a acesteia spre o mai mare transparență și un management mai eficient.

China și-a redefinit interesele naționale care presupun securitate teritorială, suveranitate, unificare națională, păstrarea ordinii internaționale, menținerea relațiilor de egalitate, stabilirea unui mediu pașnic, dezvoltarea piețelor de export, importarea resurselor, stabilirea formelor de cooperare internaționale, protejarea securității transportului aerian internațional etc.¹⁰ Pe plan național, China dorește „să spună adio sărăciei și să se bucure de o viață bună”¹¹, să devină o societate prosperă în toate domeniile. De asemenea, țara dorește să devină „în comunitatea internațională membrul cel mai responsabil, cel mai civilizată, cel mai disciplinat și cu cel mai mare respect pentru lege”¹².

Previziunile referitoare la ascensiunea Chinei sunt îmbucurătoare. Până în anul 2027, economia Chinei o va depăși pe cea a Statelor Unite ale Americii, și se va situa alături de Italia, Mexic, Brazilia, în „grupul cu venituri medii superioare”¹³. Până în 2025, economia Chinei se va situa pe locul întâi în lume, iar puterea sa militară va evolua semnificativ. China ar putea deveni cel mai mare importator de resurse naturale, dar și cea mai mare sursă de poluare¹⁴. Pe plan mondial vor surveni modificări esențiale, o tranziție a puterii de la Vest la Est în cadrul unei economii globalizate, și extinderea influenței actorilor nonstatali pe fondul penuriei de resurse, energie, alimente și a schimbărilor climaterice. Sistemul internațional va deveni o arenă în care noii jucători vor face noi reguli, iar China va arbitra rulajul sistemic.

Concluzii

Sistemul internațional se află mereu în schimbare. Relațiile dintre state evoluează sau regresează, determinând consecințe ample asupra

întregului plan mondial. Ridicarea unor actori internaționali sau căderea altora provoacă adesea noi semne de întrebare.

Traectoria ascendentă a Republicii Populare Chineze nu reprezintă un pericol pentru societatea internațională, însă, prin această evoluție, China și-a impus glasul pe scena mondială, iar vocea sa se face auzită în toate colțurile lumii. Evoluția zbuciumată a Chinei a dat curs impunerii sale pe podiumul dirijorilor, prin creșterea uimitoare înregistrată în toate dimensiunile societății. Prin politica externă exercitată de către guvernatorii Chinei, s-a urmărit obținerea unor avantaje strategice și atingerea obiectivelor sale.

Politica diferită a conducătorilor chinezi a provocat, nu de puține ori, controverse pe scena internațională. Implicarea Chinei în demersul societății globale a avut consecințe ample în evoluția sistemului mondial și a relațiilor dintre ceilalți actori.

Perioada maoistă a reprezentat debutul relațiilor externe ale Chinei cu celelalte state, dintre care cele mai pregnante au fost Statele Unite ale Americii și Uniunea Sovietică. Relațiile de cooperare, dar și relațiile tensionate dintre actorii internaționali au reprezentat puncte de cotitură ale evoluției sistemului internațional. Acțiunile externe ale Chinei s-au realizat pe fondul unor stări febrile ale societății naționale. Revoluțiile interne și tensiunile din plan național au corelat cu înfruntarea celor doi mari actori din plan internațional. Cu toate acestea, ideologia lui Mao a adus China la o reîntregire teritorială și la afirmarea sa ca putere militară.

Succesorul lui Mao, Deng Xiaoping, a continuat direcția ascendentă a Chinei, eradicând sărăcia și starea deficitară a societății. Reformele sales-aubazate pe reducerea planificării centralizate și susținerea unei politici de atragere a investițiilor străine. Scopul era creșterea economică prin dezvoltarea unei economii bazate pe piață. Rezultatele nu au întârziat să apară, China înregistrând cel mai mare indice de creștere economică din acea perioadă. Concomitent cu progresul economic, s-a înfăptuit și normalizarea raporturilor de cooperare cu Statele Unite ale Americii.

Începând cu Jiang Zemin și continuând cu Hu Jintao și Xi Jinping, s-a realizat o consolidare a statutului Chinei de mare putere mondială, precum și garantarea unei economii dezvoltate. Relațiile externe ale Chinei s-au orientat către

o deschidere spre Rusia și Uniunea Europeană. Politica promovată de actualul președinte al Republicii Populare Chineze este fundamentată pe aspirațiile spre o comunitate internațională bazată pe relații de cooperare și prietenie și pace mondială. Principiile politice susțin crearea unei noi ordini internaționale, denunțând hegemonismul și tendințele de expansiune militară. Prin afirmarea Chinei ca un important actor global, pacea mondială și dezvoltarea durabilă au câștigat un susținător. Pe fondul interferențelor actuale din mediul de securitate internațional, poziția pe care China o va asuma va reprezenta o mutare strategică și de importanță vitală pentru stabilitatea mondială.

NOTE:

1 H. Kissinger, *Despre China*, Editura Comunicare.ro, 2012, p. 87.

2 „Stratagama orașului părăsit” este o poveste tradițională ce se regăsește în cadrul romanului clasic al literaturii chineze „Cronica Celor Trei Regate”, și prezintă pe fundalul unei perioade istorice caracterizate de haos și război, tactica tratată de către un comandant, care observă apropierea unei armate mult mai puternice decât a sa de porțile orașului și decide abordarea unei stări de indiferență și continuarea activităților zilnice în mod obișnuit de către cetățeni, ceea ce a dat iluzia comandantului armatei oponente că acest scenariu este, de fapt, o capcană, și a decis retragerea forțelor. În cazul de față, această tactică adoptată de către Mao a presupus ignorarea faptului că cele două puteri nucleare, SUA și Uniunea Sovietică, reprezintă o amenințare și o potențare a războiului nuclear, și a decis jonglarea cu cele două superputeri ale vremii.

3 Weiqi (denumit și Go) este un joc bazat pe logică, memorie, creativitate și concentrare, în cadrul căruia jucătorii încearcă să obțină încercuirea pieselor oponentului, obținând astfel victoria, și cartografierea unui număr cât mai mare de teritorii reprezentate prin piesele individuale. Henry Kissinger, în cartea sa „Despre China”, face o scurtă paralelă între șah și weiqi, și corelează conceptul de încercuire strategică cu principiul jocului weiqi, care se află la baza strategiilor adoptate de către Mao Zedong și Deng Xiaoping.

4 Denumire dată unui grup format din patru lideri radicali: Zhang Chunqiao, teoretician politic; Yao Wenyuan, critic literar și politician; Wang Hongwen, sindicalist și politician, aflați sub conducerea lui Jiang Qing, soția lui Mao Zedong, actriță și producătoare de teatru. Aceștia s-au afirmat în timpul Revoluției Culturale și susțineau o ideologie puristă, denunțând practica revizionistă și orientările pragmatice promovate de către Deng Xiaoping. După Moartea lui Mao, în 1976, Membrii Bandei celor Patru au fost puși sub acuzarea de persecutare a peste 700.000 de persoane și condamnați la închisoare pe viață, respectiv la 20 de ani de închisoare (Yao Wenyuan).

5 M. Oksenberg, *The China Problem*, în *Foreign Affairs*, 1991, accesat la 03.02.2015, <http://www.foreignaffairs.com/articles/46849/michel-oksenberg/the-china-problem>

6 Taiwan Relations Act, 1 ianuarie 1979, http://photos.state.gov/libraries/ait-taiwan/171414/ait-pages/tra_e.pdf, accesat la 03.02.2015.

7 Michel Oksenberg, *The China Problem*, în Foreign Affairs, 1991, <http://www.foreignaffairs.com/articles/46849/michel-oksenberg/the-china-problem>, accesat la 03.02.2015.

8 Kissinger, H., *Despre China*, Editura Comunicare.ro, 2012, p. 361;

9 Kissinger, H., *Despre China*, Editura Comunicare.ro, 2012, p.401;

10 Y. Xuetong, *Analysis of China's National Interests*, accesat la 21.01.2015, http://cns.miis.edu/books/pdfs/china_national_interests.pdf

11 D. Bingguo, *Persisting with Taking the Path of Peaceful Development*, în H. Kissinger, *Despre China*, Comunicare.ro, București, 2012, p. 418.

12 *Ibidem*, p. 418.

13 GoldmanSachs, *GlobalEconomicsPaper, no 153: The N-11: More Than An Acronym*, 2007, <http://www.chicagobooth.edu/~media/E60BDCEB6C5245E59B7ADA7C6B1B6F2B.pdf>, accesat la 22.02.2015.

14 National Intelligence Council, *Global Trends 2025: A Transformed World*, 2008, <http://www.aicpa.org/research/cpahorizons2025/globalforces/downloadabledocuments/globaltrends.pdf>, accesat la 22.02.2015.

BIBLIOGRAFIE

Baum R., *Burying Mao: Chinese Politics in the age of Deng Xiaoping*, Princeton University Press, 1994.

Brown K. *China and the EU in Context*, Palgrave Macmillan, 2014.

Frunzeti T., Zodian V., *Lumea 2013. Enciclopedie Politică și Militară*, Editura Rao, București, 2013.

Kissinger H., *Despre China*, Comunicare.ro, București, 2012.

Vogel E.F., *Deng Xiaoping and the transformation of China*, The Belknap Press of Harvard University Press, USA, 2013.

Gillez B., O'Neil A., *Middle Powers and the Rise of China*, <http://www.foreignaffairs.com/articles/143000/edited-by-bruce-gilley-and-andrew-o039neil/middle-powers-and-the-rise-of-china>

Goldman Sachs, *Global Economics Paper, no 153: The N-11: More Than An Acronym*, 2007, <http://www.chicagobooth.edu/~media/E60BDCEB6C5245E59B7ADA7C6B1B6F2B.pdf>

Oksenberg M., *The China Problem*, în „Foreign Affairs”, 1991, <http://www.foreignaffairs.com/articles/46849/michel-oksenberg/the-china-problem>

Xuetong Y., *Analysis of China's National Interests*, http://cns.miis.edu/books/pdfs/china_national_interests.pdf

<http://www.cfr.org>

<http://www.dni.gov/index.php>

http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/